

คนไทยพบทางออกของประเทศไทยแล้ว

ประเวศ วะสี

คนที่ผ่านเหตุการณ์ต่างๆในประเทศไทยมานาน ย่อมสังเกตเห็น **ความก้าวหน้า** ของสังคมไทยในเหตุการณ์ประท้วงใหญ่ พฤษจิกายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการชุมนุมที่มีคนร่วมมากที่สุดในประวัติศาสตร์ ความก้าวหน้าที่ว่านั่นคือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องประกาศใช้สันติวิธี ฝ่ายผู้ชุมนุมก็ประกาศใช้สันติวิธี ฝ่ายรัฐบาลก็ประกาศว่าจะไม่ปราบปรามด้วยความรุนแรง ตำรวจก็ไม่ใช้วิธีลู่ปะทะ มวลชนคนเสื้อแดงก็ใช้สันติวิธี ทหารก็มีบทเรียนแล้วว่ารัฐประหารก็แก้ปัญหาไม่ได้ แต่กลับทำให้ปัญหาซับซ้อนขึ้น

ลองคิดย้อนหลังไปเปรียบเทียบกันดู เมื่อก่อนก็ทำรัฐประหารกันง่าย ๆ ๑๔ ตุลาก็มีคนตาย ๖ ตุลาที่ฆ่านักศึกษาอย่างโหดเหี้ยม พฤษภาคม ๓๕ ก็มีคนตาย ตลอดจนกระทั่งเมื่อเมษายน-พฤษภาคม ๕๓ ก็มีคนตาย บัดนี้ดูเหมือนทุกฝ่ายจะได้เรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมาแล้วว่าการปฏิวัติรัฐประหารก็ดี ความรุนแรงก็ดี ใช้ไม่ได้ผล ทุกฝ่ายหันมาใช้สันติวิธี แม้เหตุการณ์ที่มหาวิทยาลัยคำแหงจะมีผู้ก่อชนวนความรุนแรง ก็จุดไม่ติดเพราะทุกฝ่ายมีสติอยู่กับสันติวิธีนี้เป็นสิ่งที่น่าชมเชยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ถ้าทุกฝ่ายมีสติยึดมั่นในสันติวิธีก็ต้องถือว่าประเทศไทย มีความก้าวหน้าอย่างสำคัญแล้ว

เพราะสันติวิธีเป็นหนทางที่จะฝ่าความยากออกไปได้

สังคมไทยติดอยู่ในปัญหาเชิงโครงสร้างอันซับซ้อนและยาก ยากที่จะเข้าใจและยากที่จะแก้ไข ถ้าไม่ฆ่ากันตายเสียก่อน ก็ยังมีทางที่จะฝ่าความยากออกไปได้

ถึงแม้จะย้อนมองไม่เห็นฝั่ง แต่ถ้าทุกฝ่ายใช้สันติวิธี ถึงจะยังเถียงกัน ทะเลาะกัน อดทนใช้สันติวิธีเข้าไป พยายามคิดค้นหาทางออกในที่สุดก็จะพบทางออก

ความจริงการไม่มีทางออกอย่างง่าย ๆ เร็ว ๆ ก็เป็นของดี เพราะทำให้คนจำนวนมากเข้ามาคิดหาทางออกกันอย่างเข้มข้นและหลากหลาย ซึ่งตามปรกติการเมืองเป็นเรื่องของคนส่วนน้อยเท่านั้น แต่การที่วิกฤตสุดๆ ปรึม ๆ จะเกิดมโนทัศน์ที่ลึกซึ้ง และไม่มีทางออกอย่างง่าย ๆ ทำให้ทุกฝ่ายตื่นตัว คิดค้นหาทางออก เมื่อความตื่นตัวมีความเข้มข้นและความหลากหลายถึงจุดหนึ่งจะเกิด “ของใหม่” ขึ้นมาเอง โดยพยากรณ์ไม่ได้ว่าเมื่อใดและอย่างไร ตามทฤษฎีความซับซ้อน (Complexity Theory) เขาเรียกว่าการ “ผุดบังเกิด” (Emergence) ภาษาโบราณเขาเรียกว่าความมหัศจรรย์

ฉะนั้น ขอให้สันติวิธีเข้าไป ขอให้เพียรพยายามกันเข้าไป แม้ยังมองไม่เห็นฝั่งในที่สุด จะเกิดความมหัศจรรย์ คือทางออกจะผุดบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอนสังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่ภาวะใหม่แล้ว

ในที่นี้ผมขอถือโอกาสสดุดีคนไทยนักสันติวิธีที่เพียรพยายามทำงานกันมายาวนาน แม้มองไม่เห็นฝั่ง คุณพิชัย รัตนพล อดีตรองเลขาธิการ สมช. จีราพร บุณนาค อดีตรองเลขาธิการ สมช. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ มารด ตามไท โคทม อารียา วันชัย วัฒนศัพท์ เอกชัย ศรีวินาศ บรรพต ตันธีรวงศ์ สถาบันพระปกเกล้าภายใต้การนำของบรรศักดิ์ อุวรรณโณ แม้ท่านอื่นๆ ที่มีได้ออกนาม ได้พยายามเคลื่อนไหวเรื่องสันติวิธีมานาน สถาบันพระปกเกล้าได้จัดสัมมนาเรื่องสันติวิธีหลายครั้ง ครั้งหนึ่งคุณชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีก็มาร่วมด้วย คุณชวนยังถามผมว่า “อาจารย์ อย่างคุณพิภพนี่ถือเป็นสันติวิธีไหม” ! ก่อนคุณทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรี ๓ วัน คือ วันที่ ๕ ก.พ. ๒๕๔๔ สถาบันพระปกเกล้าจัดประชุมใหญ่เรื่องสันติวิธี และเชิญว่าที่นายกฯ มาด้วย หลังคุณทักษิณเป็นนายกฯ ใหม่ ๆ คณะสันติวิธีก็หัวเรื่องให้ผมลงนามถึงนายกรัฐมนตรี ขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์สันติวิธี มีคุณพิชัย รัตนพล เป็นประธาน มีอาจารย์ชัยวัฒน์ อาจารย์มาร์ค คุณจีราพร เป็นกำลังสำคัญ คณะกรรมการคณะนี้ได้ทำแผนยุทธศาสตร์สันติวิธี

คุณหมอวันชัย วัฒนศัพท์ เมื่อเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ตั้งสถาบันสันติศึกษา และได้ผันตัวเองจากศัลยแพทย์มาเป็นนักสันติวิธี แปลและเขียนหนังสือเกี่ยวกับสันติวิธีไว้มาก บรรยายทั่วไปจนเรียกว่าหาใจเป็นสันติวิธี ที่จุฬาฯ มีอาจารย์สุรัช หวันแก้ว ซึ่ง

ไปเสนอคุณคุณทักษิณให้ตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ที่มี คุณอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน แม้ยังยุติความรุนแรงที่ชายแดนใต้ไม่ได้ แต่ กอส. ก็ หว่านเมล็ดพันธุ์สันติวิธี และสร้างนักสันติวิธีไว้เป็นจำนวนมาก ดร.พรชัย มาตังคสมบัติ เมื่อ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ได้ชักชวนอาจารย์โคทม อารียา ให้มาทำงานสันติวิธี โดย จัดตั้งสถาบันและงบประมาณให้ พลเอกเอกชัย ศรีวิลาศ เป็นนายทหารที่แปลกที่ชอบใช้สันติวิธีมากกว่าปืน เคยเป็นรองผู้อำนวยการ วปอ. อยู่ ๑๐ ปี และเป็นผู้อำนวยการหลักสูตร 4ส. (เสริมสร้างสังคมสันติสุข) ที่สถาบันพระปกเกล้าซึ่งสร้างผู้นำในเรื่อง เสริมสร้างสังคมสันติสุข รุ่นละประมาณ ๘๐ คน มาหลายรุ่นแล้ว พระมหาพรหมแห่งวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยก็ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่องสันติวิธี นายแพทย์พลเดช ปิ่น ประทีป ได้รับทุนธนาคารโลก ทำงานเรื่องสันติวิธีในชายแดนใต้ ยังมีเครือข่ายสตรีเพื่อ สันติภาพนำโดย จิราพร บุณนาค ฯลฯ

ที่ผมเล่ามาโดยย่อนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีคนไทยจำนวนหนึ่งทุ่มเททำงานเรื่อง สันติวิธีกันมาเป็นเวลาพอสมควร ทั้งๆที่มองไม่เห็นฝั่งหรือความหวัง ผมคิดว่าความพยายาม ของท่านเหล่านี้ได้สูญเปล่า สันติวิธีได้ค่อยๆ คืบคลานเข้าสู่จิตสำนึกของสังคมไทย

สันติวิธีกำลังจะกลายเป็นสันติวิถี

คนไทยได้พบทางออกของประเทศไทยแล้ว

ทางนั้นคือสันติวิถี

สันติวิถีจะให้พลังทางปัญญาและพลังทางสังคม พลังทางปัญญา และพลังทางสังคมที่ มีมากถึงขนาดจึงจะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจ ที่เรียกว่าปฏิรูปประเทศไทยได้

ในที่สุด อาจพบว่า สันติวิธี และการที่ทุกฝ่ายร่วมปฏิรูปประเทศไทย เป็นทางออกที่ดี

.....